

**Soortgericht onderzoek
Van Ruysdaellaan 41-69
te Leidschendam**

**Opdrachtgever
Van Wijnen Projectontwikkeling
Midden B.V.
te Harderwijk**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

**Soortgericht onderzoek
Van Ruysdaellaan 41-69
te Leidschendam**

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
e-mail info@aquaterranova.nl
www.aquaterranova.nl

**Opdrachtgever
Van Wijnen Projectontwikkeling Midden B.V.
te Harderwijk**

Datum: 28 december 2021
Rapportnr: 21059/AQT301FF/LVS
Status: Definitieve rapportage

COLOFON

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Titel : **Soortgericht onderzoek Van Ruysdaellaan 41-69
te Leidschendam**

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk

www.aquaterranova.nl

Opdrachtgever : Van Wijnen Projectontwikkeling Midden B.V.
Contactpersoon : Mw. [REDACTED]

Projectteam

Projectmanager : dhr. [REDACTED]
Contactpersoon : dhr. [REDACTED]
Auteur : mw. [REDACTED]
Veldwerk : dhr. [REDACTED]
: mw. [REDACTED]
: dhr. [REDACTED]
: dhr. [REDACTED]
: dhr. [REDACTED]
Kwaliteitsborger : dhr. [REDACTED]

Projectnummer : **21059**

Aqua-Terra Nova BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Goedkeuring auteur	Goedkeuring kwaliteitsborger
28 december 2021	Definitief	[REDACTED]	[REDACTED]

© 2021 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling.....	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Verantwoording.....	5
2	plangebied en Beoogde werkzaamheden	6
2.1	Ligging plangebied en bestaande situatie.....	6
2.2	Beoogde situatie en werkzaamheden	6
3	Werkwijze	7
3.1	Inleiding.....	7
3.2	Projectbeschrijving	7
3.3	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	7
3.4	Methode en periodisering	7
3.4.1	Vleermuisonderzoek	7
3.5	Effectbeoordeling en toetsing	8
4	Resultaten en interpretatie.....	10
4.1	Vleermuizen	10
4.1.1	Zomerverblijfplaatsen	10
4.1.2	Kraamverblijfplaatsen	10
4.1.3	Paarverblijfplaatsen.....	11
4.1.4	Winterverblijfplaatsen.....	11
4.1.5	Foeragegebied	12
4.1.6	Vliegroutes.....	13
4.2	Overige waarnemingen	14
5	functionaliteit plangebied en effectbepaling	15
5.1	Functionaliteit plangebied en omgeving	15
5.2	Effectbepaling	15
5.3	Ontheffingaanvraag	16
5.4	Zorgplicht.....	17
6	REFERENTIES	18
Bijlage 1	overzichtskaarten per inventarisatie	19
Bijlage 2	Overzichtstabel per soortgroep	24

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In opdracht van Van Wijnen Projectontwikkeling Midden B.V. heeft Aqua-Terra Nova BV voor de geplande sloop- en nieuwbouw woningbouw in het plangebied Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van en de functie van het plangebied voor vleermuizen.

1.2 Doelstelling

Het ecologisch onderzoek heeft als doel om vast te stellen:

1. Of er voortplantingsplaatsen, vaste rust- of verblijfplaatsen of (functionele) leefomgeving van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn;
2. Of er effecten van het project zijn op de aangetroffen, broedlocaties, verblijfplaatsen of overige leefgebieden;
3. Of negatieve effecten van het project te vermijden, mitigeren en/of te compenseren zijn en welke vervolgpprocedure benodigd is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding worden de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek beschreven. Hierna volgt hoofdstuk 2 met een beschrijving van de projectlocatie en voorgenomen werkzaamheden. In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze en verantwoording van het onderzoek besproken. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het uitgevoerde onderzoek beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de functionaliteit en de effecten van de voorgenomen werkzaamheden bepaald en conclusies getrokken met de eventueel benodigde vervolgstappen. Hierna volgen de bronvermeldingen en de bijlagen met o.a. inventarisatiegegevens.

1.4 Verantwoording

Ecologisch medewerkers van Aqua-Terra Nova BV hebben ruime veldervaring in onderzoek naar beschermde soorten en hebben daartoe gerichte cursussen gevolgd.

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie over de afwezigheid van soorten niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt onze onderzoekskwaliteit gewaarborgd.

2 PLANGEBIED EN BEOOGDE WERKZAAMHEDEN

2.1 Ligging plangebied en bestaande situatie

Het plangebied is gelegen aan de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam, in de gemeente Leidschendam-Voorburg in de provincie Zuid-Holland. Het plangebied betreft een kantoorgebouw. Zie figuur 2.1 voor de ligging en begrenzing van het plangebied.

Figuur 2.1. Ligging en begrenzing van het plangebied Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam (rood kader).

Ten noordwesten grenst het plangebied aan de Noordsingel met daarachter de Mall of the Netherlands. Ten noordoosten grenst het plangebied aan de Johann Sebastian Bachlaan, ten zuidoosten aan de Van Ruysdaellaan, ten zuidwesten aan groengebied Stadstuin Rusthout met daarachter diverse sportvelden.

Het plangebied bestaat uit een kantoorgebouw van circa 1000 m² met een parkeerterrein en omliggend groen. Het kantoorgebouw is opgebouwd uit vier en drie bouwlagen met een plat dak. Het noordwestelijke gedeelte bestaat uit een bitumen dak en het zuidoostelijke gedeelte uit een grinddak. Het gebouw beschikt over een bakstenenmuur met een spouwmuur en open stootvoegen. Het parkeerterrein wordt begrenst met een lage struikkamperfoelie haag. Het overige omliggende groen bestaat uit volwassen bomen en struiken zoals esdoorn, iep, wilg, en meidoorn. Aangrenzend aan het plangebied in het noordoosten en -westen is een watergang gelegen.

2.2 Beoogde situatie en werkzaamheden

De activiteitenomschrijving is opgesteld aan de hand van plattegronden, ontwerptekeningen en de mondeling en schriftelijk door de opdrachtgever verstrekte informatie.

Het huidige kantoorgebouw aan de Van Ruysdaellaan 41-69 zal worden gesloopt. Op dezelfde locatie zal vervolgens nieuwe woningbouw worden gerealiseerd.

Deze activiteiten vormen de basis van de toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3 WERKWIJZE

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Wet natuurbescherming in het project wordt geborgd.

3.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe wordt de omvang en ligging van het plangebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

3.3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming¹ zijn beschermde soorten en gebieden aangewezen. Hierbij zijn beschermde soorten ingedeeld in drie regimes (respectievelijk art. 3.1, 3.5 en 3.10). Artikel 3.1-3.4 betreffen regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in de Europese Unie. Artikel 3.5-3.9 betreffen regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen. Artikel 3.10-3.11 betreffen regels ter bescherming van niet onder art. 3.5 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet.

Alle in de Wet natuurbescherming genoemde soorten zijn strikt beschermd. De bescherming van soorten is met name gericht op instandhouding van populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren.

Aan de hand van de waarnemingen in het plangebied en geschikte kieren en gaten en open stootvoegen in de bebouwing, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen, vaste rust- en/of verblijfplaatsen en (functionele) leefomgeving van vleermuizen noodzakelijk.

3.4 Methode en periodisering

3.4.1 Vleermuisonderzoek

Het aantal bezoeken, het tijdstip en de periode(n) voor het vleermuisonderzoek zijn gebaseerd op het Vleermuisprotocol 2017 en de Kennisdocumenten voor vleermuizen²⁻⁷. In het protocol en de Kennisdocumenten is de minimale inspanning omschreven om de aan- dan wel afwezigheid van beschermde soorten te onderzoeken.

De inventarisaties zijn uitgevoerd in de geschikte periode door drie ervaren ecologen met batdetector (type: Pettersson D240x). Een batdetector is een apparaat dat ultrasone geluiden, die een vleermuis maakt, omzet in voor de mens hoorbare tikkende geluiden. Aan de hand van het ritme van het geluid en de frequentie waarop de vleermuis het beste wordt gehoord, de zogenaamde "piekfrequentie", kan in veel gevallen worden bepaald om welke vleermuissoort het gaat. Voor het determineren van soorten wordt gebruik gemaakt van opnameapparatuur (type: Ediol) en het programma Batsound.

Omdat de activiteit van vleermuizen afhankelijk is van de weersomstandigheden en omdat vleermuizen regelmatig verhuizen tussen verschillende verblijfplaatsen binnen hun netwerk, is het noodzakelijk meerdere malen bij gunstige weersomstandigheden te inventariseren. Gunstige weersomstandigheden zijn avonden of nachten met een temperatuur van boven de 10°C, zonder harde wind of regen. In totaal zijn vijf bezoeken uitgevoerd; drie in het voorjaar, in de periode van 15 mei t/m 15 juli, en twee in het najaar, in de periode van 15 augustus t/m 30 september. In tabel 3.1 zijn de data en weersomstandigheden van elk veldbezoek weergegeven.

Tijdens de inventarisaties zijn waarnemingen (soort, tijdstip, locatie, gedrag etc.) en de weersomstandigheden genoteerd en zijn geluidsopnamen van vleermuizen gemaakt. De resultaten van de inventarisaties zijn weergegeven op kaarten. Aan de hand van de resultaten is de functionaliteit van het plangebied voor beschermde soorten beschreven en zo nodig met foto's of kaarten verduidelijkt.

Tabel 3.1. Data en weersomstandigheden uitgevoerde veldinventarisaties vleermuizen.

Datum	Tijd	Focus	Weer	Onderzoekers
3-6-'21	03:20-05:26 uur <i>Zon op 05:26 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	15°C, droog, bewolkt, 1 Bft W	
3-6-'21	21:47-23:56 uur <i>Zon onder 21:56 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	17°C, droog, bewolkt, 2 Bft ZW	
1-7-'21	03:26-05:35 uur <i>Zon op 05:26 uur</i>	Extra bezoek laatvlieger	12°C, droog met af en toe miesregen, bewolkt, 2 Bft W	
23-8-'21	21:49-23:50 uur <i>Zon onder 20:49 uur</i>	Paar- en (massa)winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	17°C, droog, 1/8 bewolkt, 3 Bft NO	
13-9-'21	22:20-00:22 uur <i>Zon onder 20:02 uur</i>	Paar- en (massa)winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	14°C, droog, 1/8 bewolkt, 2 Bft NO	

Verantwoording uitvoering onderzoek

In het voorjaar zijn drie bezoeken uitgevoerd. Er is rekening gehouden met de aanwezigheid van laatvlieger omdat deze voorkomt in de omgeving van de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam. Laatvliegers wisselen vaker van verblijfplaats waardoor een extra bezoek in het voorjaar noodzakelijk is geweest. Tussen het eerste en laatste bezoek zijn 28 dagen gelegen. Hiermee wordt voldaan aan de onderzoeksinspanning geëist in het Vleermuisprotocol 2017 ten aanzien van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen.

De onderzoeken naar paar- en winterverblijfplaatsen zijn, volgens het Vleermuisprotocol 2021, in de periode van 15 augustus t/m 30 september. Er zijn twee bezoeken van twee uur uitgevoerd welke minimaal één uur na zonsondergang zijn aangevangen. Tussen de bezoeken zijn 21 dagen gelegen, waarmee wordt voldaan aan de onderzoeksinspanning geëist in het Vleermuisprotocol 2021. Tijdens alle bezoeken zijn de weersomstandigheden goed geweest om vleermuisonderzoek uit te voeren.

Onderzoeksstrategie op locatie

Tijdens het voorjaarsonderzoek is voor in- of uitvliegers met drie ecologen bij het kantoorcomplex aan de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam gepost. Bij het posten voor in- en uitvliegers is er minstens één uur na zonsondergang of minstens één uur voor zonsopkomst bij het gebouw gepost. Bij de avondbezoeken is na het posten bij het gebouw gelet op overige activiteit van vleermuizen. De omgeving is te voet onderzocht om foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen in kaart te brengen. Bij het rondlopen in de omgeving is er steeds teruggekeerd naar het plangebied om de activiteit van vleermuizen in het plangebied te controleren.

Tijdens het najaarsonderzoek is door twee ecologen telkens tien tot twintig minuten gepost in het plangebied om baltsende vleermuizen in kaart te brengen. Hierbij werd het gebied te voet onderzocht en werden ook rondes uitgevoerd in de omgeving van het plangebied om ook hier baltsende vleermuizen in kaart te brengen. Dit is afwisselend uitgevoerd, zodat één ecooloog telkens de omgeving aan het verkennen was en één ecooloog in het plangebied aanwezig bleef.

3.5 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en de zorgplicht¹.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen, hun voortplantingsplaatsen en overige vaste rust- en verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen, verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per soortgroep worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2. Toetsingskader per beschermingscategorie¹.

Categorie	Beschermingskader	Toetsingskader
Artikel 3.1-3.4 & Artikel 3.5-3.9 (Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn)	Strikt beschermd, altijd ontheffingsplicht	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Indien effecten op beschermde soorten niet uitgesloten kunnen worden, dient de omvang van de mogelijke effecten inzichtelijk gemaakt te worden middels vervolgonderzoek.
Artikel 3.10-3.11 (Nationaal beschermde soorten)	Strikt beschermd, maar per provincie vrijstelling van ontheffingsplicht voor een aantal soorten	Voor handelingen in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geldt een vrijstelling voor overtreding van de verbodsbepalingen, mits de handelingen uitgevoerd worden conform een goedgekeurde gedragscode. Indien het niet mogelijk is om conform een gedragscode te werken, dan dient ontheffing aangevraagd te worden.
Artikel 1.11 (Alle planten en dieren)	Zorgplicht	In het kader van de zorgplicht dienen schadelijke effecten zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden.

4 RESULTATEN EN INTERPRETATIE

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van het vleermuisonderzoek nader toegelicht en er wordt aangegeven waar in het plangebied voortplantingsplaatsen, vaste rust- of verblijfplaatsen of (functionele) leefomgeving aanwezig zijn. Een overzicht van deze waarnemingen per onderzoeksperiode, voorjaar en najaar, zijn weergegeven in figuur 4.1 en 4.2. Voor een overzicht van de waarnemingen per bezoek wordt verwezen naar bijlage 1 en 2.

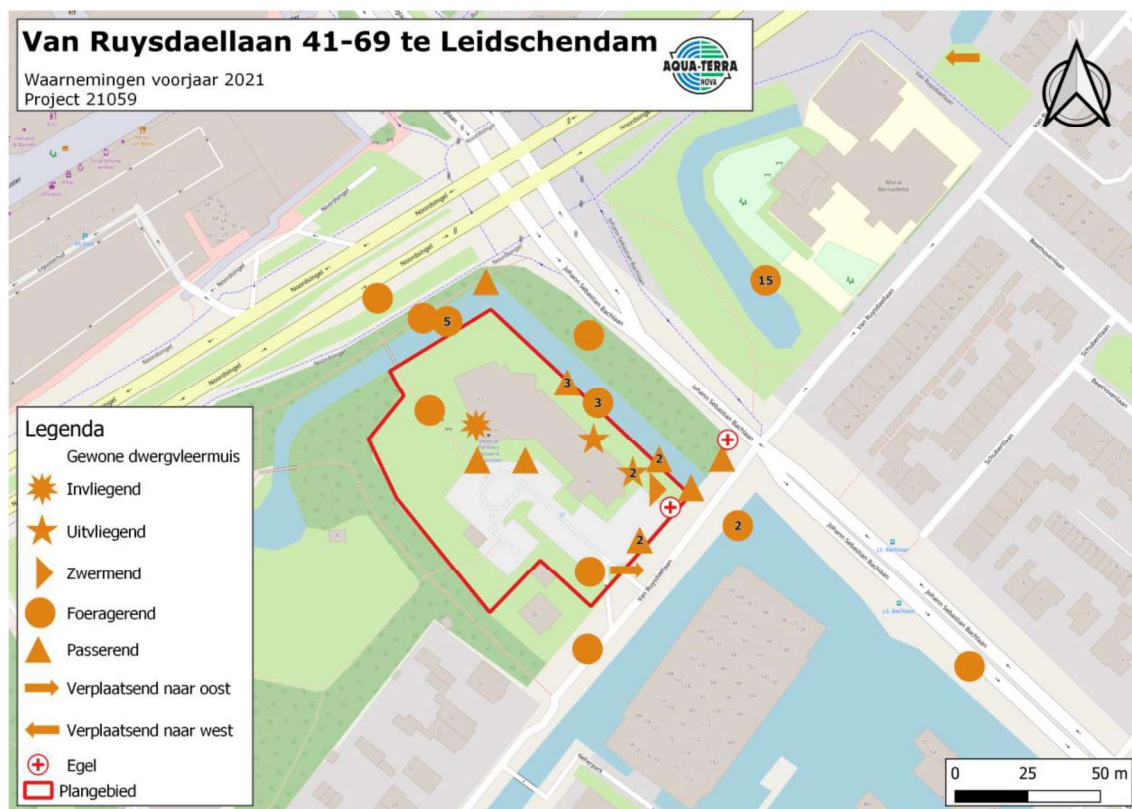
4.1 Vleermuizen

Tijdens het onderzoek is de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de watervleermuis in en in de omgeving van het plangebied waargenomen. Andere vleermuissoorten zijn binnen het plangebied niet waargenomen.

4.1.1 Zomerverblijfplaatsen

Tijdens het voorjaar betrekken vleermuizen een zomerverblijfplaats. Zomerverblijfplaatsen zijn doorgaans van april tot half augustus in gebruik door solitaire mannetjes of kleine groepjes mannetjes. Bij een ochtendbezoek wordt er gelet op het zwermen/aantikken van vleermuizen voordat deze hun verblijfplaats in gaan. Bij een avondbezoek wordt gelet op het uitvliegen van vleermuizen uit hun verblijfplaats.

Er zijn tijdens het voorjaarsonderzoek uitvliegende en invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen op drie verschillende locaties binnen het plangebied, zie figuur 4.1. Aan de oostkant van het gebouw zijn op twee verschillende locaties uitvliegers waargenomen. De meest noordelijke uitvliegende vleermuis is waargenomen onder het kozijn van de middelste rij ramen, het derde raam van links. De uitvlieger op de hoek van het gebouw is waargenomen boven het bovenste eerste raam. De invlieger aan de westkant van het gebouw is eerst zwermend waargenomen nadat deze de zomerverblijfplaats in is gevlogen. In totaal zijn er daarmee drie zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis binnen het plangebied aanwezig.

Figuur 4.1 Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen.

4.1.2 Kraamverblijfplaatsen

In het voorjaar en de zomer bezetten vleermuisvrouwtjes hun kraamverblijfplaats. De vrouwtjes maken in de kraamperiode gebruik van een netwerk aan kraamverblijfplaatsen. Ze keren jaarlijks

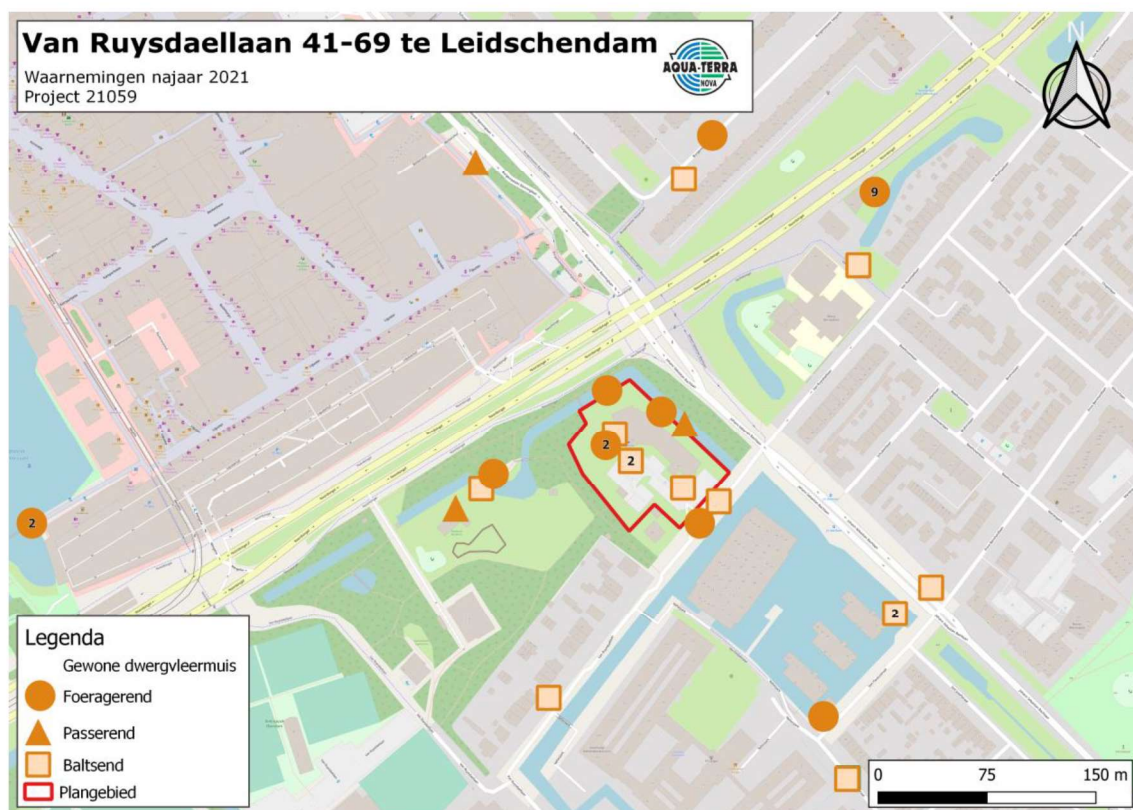
terug naar hetzelfde gebied. Binnen dit netwerk kunnen ze regelmatig van verblijfplaats wisselen. Zeer geschikte verblijfplaatsen zijn de hele kraamperiode in gebruik.

Er zijn tijdens het voorjaarsonderzoek uitvliegende en invliegende vleermuizen waargenomen, zie figuur 4.1. De aanwezigheid van een kraamverblijfplaats van vleermuizen binnen het plangebied kan echter worden uitgesloten, omdat het slechts één vleermuis per verblijfplaats betreft.

4.1.3 Paarverblijfplaatsen

Mannelijke gewone dwergvleermuizen vliegen in het najaar baltsend (roepend) rond in een territorium om vrouwelijke vleermuizen te lokken en andere geslachtsrijpe mannen duidelijk te maken van hun territorium. Paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis bevinden zich doorgaans in een netwerk rondom kraamverblijfplaatsen. Als ze een vrouw gelokt hebben, vindt paring plaats in de paarverblijfplaats van de man. De gewone dwergvleermuis heeft een sterke voorkeur voor paarverblijfplaatsen in gebouwen, maar wordt een enkele keer in een boom aangetroffen. Ruige dwergvleermuizen baltsen vaker dan gewone dwergvleermuis direct vanuit hun verblijfplaats. De verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis bevinden zich in zowel bebouwing als bomen. Mannetjes betrekken in de periode augustus t/m eind september een paarterritorium.

Er is één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen aan de westzijde van het kantoorgebouw. Hier zijn consequent baltroepjes waargenomen van een gewone dwergvleermuis, zie figuur 4.2. Daarnaast vlogen hier twee vleermuizen baltsend achter elkaar aan langs de locatie waar in het voorjaar de zomerverblijfplaats is waargenomen. De paarverblijfplaats bevindt zich op dezelfde locatie waar de zomerverblijfplaats is aangetoond. Aan de zuidkant van het plangebied zijn sporadisch balts roepjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. De baltsende vleermuizen hadden geen binding met het plangebied. Dit houdt in dat er geen duidelijk sprake was van een baltsterritorium, een tweede paarverblijfplaats kan worden uitgesloten.

Figuur 4.2 Resultaten najaarsonderzoek vleermuizen.

4.1.4 Winterverblijfplaatsen

Winterverblijfplaatsen worden als rustplek (winterslaapplek) gebruikt van september tot en met april. Winterverblijfplaatsen bevinden zich in de regel op vorstvrije plaatsen. Watervleermuizen prefereren plekken als grotten, bunkers en kelders, met een constante temperatuur en

vochtigheidsgraad als hun winterverblijfplaats. Voor gewone dwergvleermuis kan er doorgaans vanuit gegaan worden dat een zomer- of paarverblijfplaats ook als winterverblijfplaats gebruikt wordt, indien deze vorstvrij is.

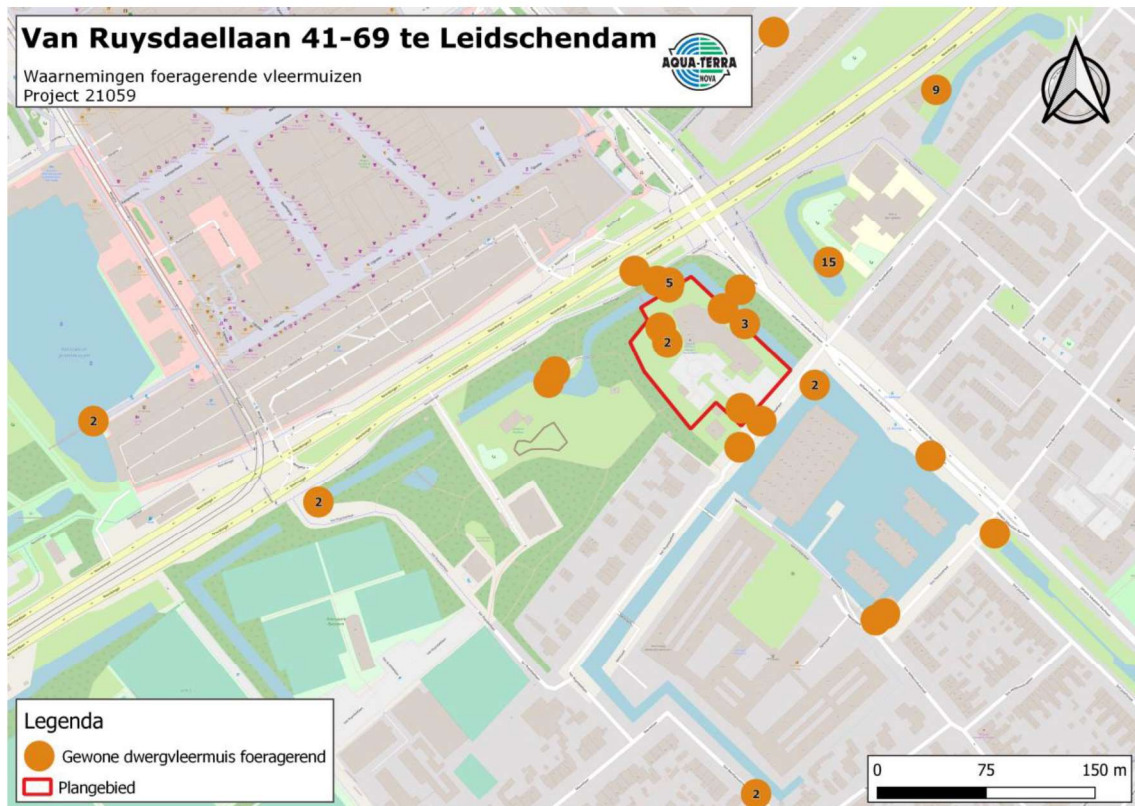
Er zijn twee zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen vastgesteld aan de oostkant, en één zomerverblijfplaats aan de westkant van het gebouw welk tevens als paarverblijfplaats wordt gebruikt. Het is niet uitgesloten dat deze verblijfplaatsen ook gebruikt worden als winterverblijfplaats tijdens milde winters.

Vanaf augustus zwermen gewone dwergvleermuizen bij winterverblijven om deze te inspecteren op geschiktheid voor grote groepen (20 - 120 dieren). Dit wordt ook wel een massawinterverblijfplaats genoemd. Doorgaans bevinden massawinterverblijfplaatsen zich in grote hoge gebouwen met een hoge thermische massa, als ziekenhuizen, torenflats of bejaardentehuizen. Het plangebied beschikt slechts over drie tot vier bouwlagen en wordt niet gezien als een potentieel geschikte massawinterverblijfplaats. De onderzoeken zijn uitgevoerd met een warmtecamera om eventueel aanwezige zwermende vleermuizen te lokaliseren. Deze zijn niet waargenomen. Ook zijn er beperkte hoeveelheden paarverblijfplaatsen waargenomen in de omgeving. Grote hoeveelheden paarverblijfplaatsen kunnen een indicatie zijn voor de aanwezigheid van een massawinterverblijfplaatsen. Er zijn geen aanleidingen geweest om de onderzoeken uit te voeren rond middernacht. De aanwezigheid van een massawinterverblijfplaats kan worden uitgesloten.

4.1.5 *Foerageergebied*

De bosschages, bomen en sloot aan de noord- en oostkant langs het plangebied van de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam worden gebruikt als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis, zie figuur 4.4. Daarnaast zijn er ook in de omgeving foeragerende vleermuizen waargenomen. Boven de watergang in de tuin van de basisschool RKBS op 80 meter ten noordoosten van het plangebied zijn frequent grote groepen vleermuizen waargenomen. Ook Stadstuin Rusthout wordt gebruikt door foeragerende vleermuizen.

De donkere watergang, bomen en bosschages in het plangebied vormen een geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Echter zijn er voldoende alternatieve foerageergebieden in de omgeving. Het plangebied betreft geen essentieel foerageergebied. Daarnaast wordt het omliggende groen en watergangen niet aangetast. Er treden geen negatieve effecten op het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis. Wel dient er tijdens de werkzaamheden rekening gehouden te worden met overvliegende vleermuizen.

Figuur 4.4 Waarnemingen foeragerende vleermuizen Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam.

4.1.6 Vliegroutes

De meeste vleermuizen, zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis, maken gebruik van lijnvormige structuren als vliegroute. Ze vliegen hierbij in de luwte van lijnvormige structuren zoals allerlei soorten watergangen, hagen, houtwallen en bebouwing. Gewone dwergvleermuis en watervleermuis gebruiken vaste vliegroutes om hun foerageergebieden te bereiken, terwijl de ruige dwergvleermuis geen vaste routes volgt om zijn foerageergebieden te bereiken^{2,4,5}. Andere vleermuizen, zoals de rosse vleermuis en de laatvlieger zijn minder afhankelijk van lijnvormige structuren⁸. Men spreekt van een vaste vliegroute als vleermuizen structureel langs bepaalde elementen in het landschap vliegen.

Er is in het plangebied aan de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam geen specifieke essentiële vliegroute geïdentificeerd, zie figuur 4.5. De gewone dwergvleermuizen volgen voornamelijk de donkere paden/watergangen om te vliegen en te jagen. De waargenomen overvliegende en passerende vleermuizen die boven de watergang ten noorden en oosten van het kantoorgebouw zijn waargenomen, zijn niet afhankelijk van het plangebied. Er zijn in de omgeving genoeg lijnvormige structuren en donkere paden aanwezig als vliegroute in de omgeving (water ten zuiden, stadstuin Rusthout en het Zijdepark ten westen). Daarnaast blijft het groen behouden. De aanwezigheid van een essentiële vaste vliegroute van vleermuizen binnen het plangebied is uitgesloten.

Figuur 4.5 Waarnemingen overvliegende & passerende vleermuizen Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam.

4.2 Overige waarnemingen

In en in de omgeving van het plangebied aan de Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam zijn een aantal overige waarnemingen van diersoorten gedaan tijdens de veldbezoeken. Dit betreft een bruine kikker, een knobbelzwaan en meerdere egels.

5 FUNCTIONALITEIT PLANGEBIED EN EFFECTBEPALING

In dit hoofdstuk wordt de functionaliteit van het plangebied voor flora en fauna uiteengezet en de effecten van de voorgenomen werkzaamheden hierop uiteengezet. Ook wordt beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van vleermuizen, zoals beschreven in hoofdstuk 4.

5.1 Functionaliteit plangebied en omgeving

Op basis van het onderzoek kan het volgende geconcludeerd worden:

- Er is één zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis waargenomen aan de westkant van het kantoorgebouw, deze verblijfplaats wordt tevens als paarverblijfplaats gebruikt;
- Er zijn twee zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen waargenomen aan de oostkant van het kantoorgebouw;
- De watergang, bosschages en bomen ten noorden en oosten langs het kantoorgebouw in het plangebied wordt gebruikt door gewone dwergvleermuis als foerageergebied. Dit is geen essentieel foerageergebied;
- De watergang ten noorden en oosten van het plangebied wordt gebruikt als vliegroute. Dit is een essentiële vliegroute;
- Het plangebied wordt mogelijk gebruikt door zoogdiersoorten als egel en amfibieënsoorten als gewone pad.

Figuur 5.1. Functionaliteit van het plangebied Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam voor vleermuizen.

5.2 Effectbepaling

Vaste rust- en verblijfplaatsen vleermuizen zijn jaarrond strikt beschermd, conform artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming en de Europese Habitatrichtlijn. De functionele leefomgeving van vleermuizen is echter ook beschermd. Op basis van het soortgericht onderzoek naar vleermuizen kan gesteld worden dat het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is, omdat er verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing van het plangebied geconstateerd zijn. Er zijn ook foerageergebieden in en in de omgeving van het plangebied gelegen. De foerageergebieden en vliegroutes binnen het plangebied zijn niet essentieel. Wel dient tijdens de werkzaamheden rekening gehouden te worden met de uitstraling

van verlichting op de watergang langs de noord- en oostkant van het plangebied om overvliegende en foeragerende vleermuizen niet te verstoren.

Tevens zijn er binnen het plangebied egels waargenomen die ook een beschermde diersoort betreft, de soort is echter vrijgesteld. Wel is de zorgplicht van toepassing. Het is hiervoor belangrijk vanuit één richting te werken zodat egels zich kunnen verplaatsen naar een locatie buiten het plangebied.

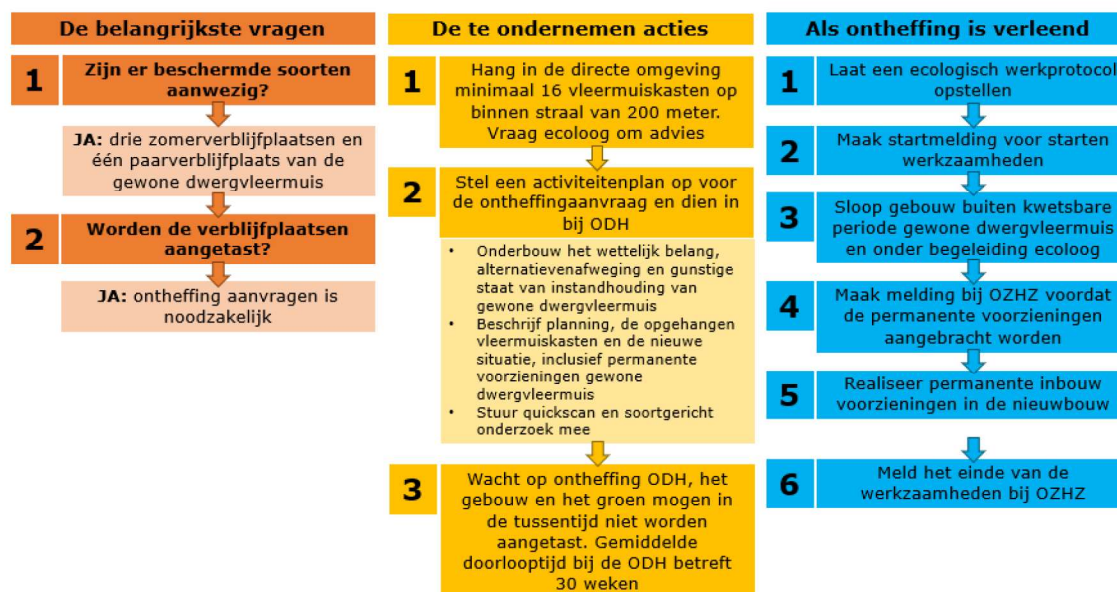
5.3 Ontheffingaanvraag

Voordat het kantoorgebouw aan Van Ruysdaellaan 41-69 te Leidschendam gesloopt kan worden en daarbij de aanwezige zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis verstoord en vernietigd wordt, dient een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

Voor het verkrijgen van deze ontheffing is het noodzakelijk een activiteitenplan ofwel plan van aanpak op te stellen aangaande de omgang met de gewone dwergvleermuis. Het activiteitenplan moet de volgende onderdelen omvatten:

- Onderhavig rapport;
- De locatie van het plangebied en de uit te voeren werkzaamheden moeten nader beschreven worden, inclusief planning van de werkzaamheden;
- Er moet aangetoond worden dat de verstoring van gewone dwergvleermuis tot een minimum wordt beperkt;
- Er moet aangetoond worden dat er alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden, zowel tijdens als na de werkzaamheden;
- Er moet aangetoond worden dat de Gunstige Staat van Instandhouding van de gewone dwergvleermuis niet in het geding komt;
- Er moet beschreven worden dat er sprake is van een dwingende reden voor het uitvoeren van de werkzaamheden;
- Er moeten een alternatievenafweging zijn gemaakt en aangetoond worden dat er geen andere bevredigende oplossing is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Tot slot wordt door het bevoegd gezag geëist dat de werkzaamheden uitgevoerd worden conform een door een ecoloog opgesteld ecologisch werkprotocol, om een zorgvuldige omgang met beschermde soorten te garanderen. Zie figuur 5.2 voor een overzicht van een actiepuntenlijst voor de ontheffingsaanvraag.

Figuur 5.2. Actiepuntenlijst ontheffingsaanvraag.

N.B. Hoewel er tijdens de uitvoering van het onderzoek met de grootst mogelijke aandacht en zorg is onderzocht op verblijfplaatsen en essentiële leefgebieden van beschermde soorten, is desondanks niet volledig uit te sluiten dat er verblijfplaatsen of essentieel leefgebied is gemist tijdens het onderzoek. Tevens kan het voorkomen dat tussen het uitvoeren van het onderzoek en

de start van de geplande werkzaamheden, (beschermde) dieren zich vestigen in het plangebied en mogelijk negatieve effecten ondervinden van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van beschermde soorten, zoals broedende vogels of vleermuizen, neem dan te allen tijde contact op met een ecologisch deskundige om vervolgstappen te bespreken om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

5.4 Zorgplicht

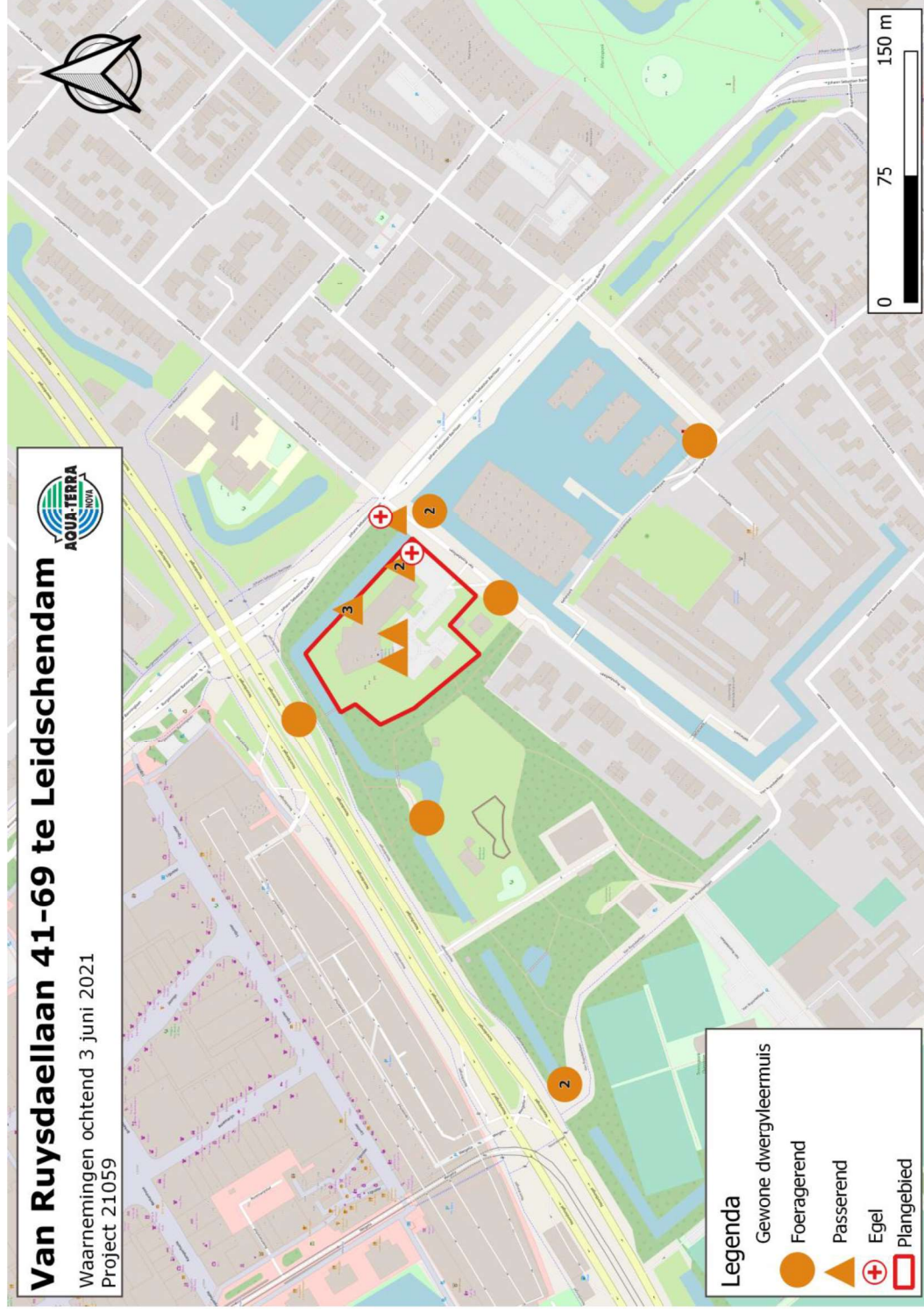
In het kader van de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming), dient rekening gehouden te worden met de volgende punten:

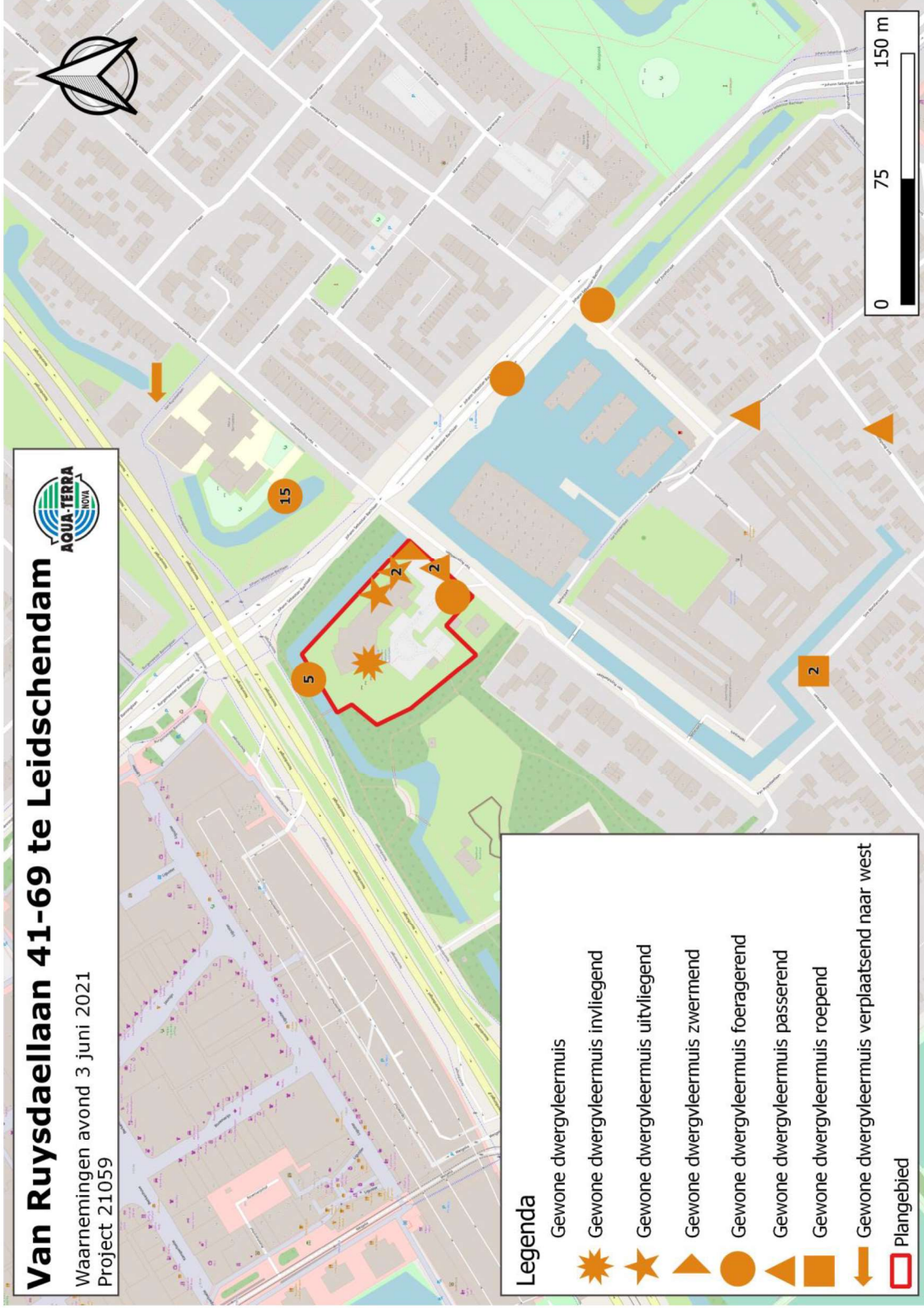
- Wanneer gewerkt wordt in de periode van maart t/m juli, dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedende vogels. De meeste vogels broeden in genoemde periode, echter vogels welke buiten deze periode broeden, zijn ook te allen tijde beschermd. Broedende vogels (en hun nesten) mogen niet verstoord of verwijderd worden. Wanneer in de broedperiode wordt gewerkt, dient voorafgaand een broedvogelcontrole door een ecooloog uitgevoerd te worden. Aan de hand van deze controle wordt door de ecooloog bepaald welke werkzaamheden wel of niet opgestart kunnen worden of welke maatregelen getroffen dienen te worden;
- Wanneer in de actieve periode van vleermuizen wordt gewerkt, welke grofweg duurt van maart t/m oktober, dient rekening gehouden te worden met activiteit van vleermuizen om het gebied. Het wordt aanbevolen om alle werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uit te voeren en kunstmatige verlichting tussen deze tijden te voorkomen. Wanneer toch tussen zonsondergang en zonsopkomst gewerkt wordt, dient uitstraling naar omliggende watergangen of groen te allen tijde voorkomen te worden, om zo overvliegende en foeragerende vleermuizen niet te verstoren.
- In het kader van de zorgplicht moeten alle dieren, waaronder de licht beschermde soorten (die vrijstelling van ontheffing genieten) en de niet beschermde soorten, voldoende ruimte krijgen om te vluchten of om zich te verplaatsen tijdens de werkzaamheden.

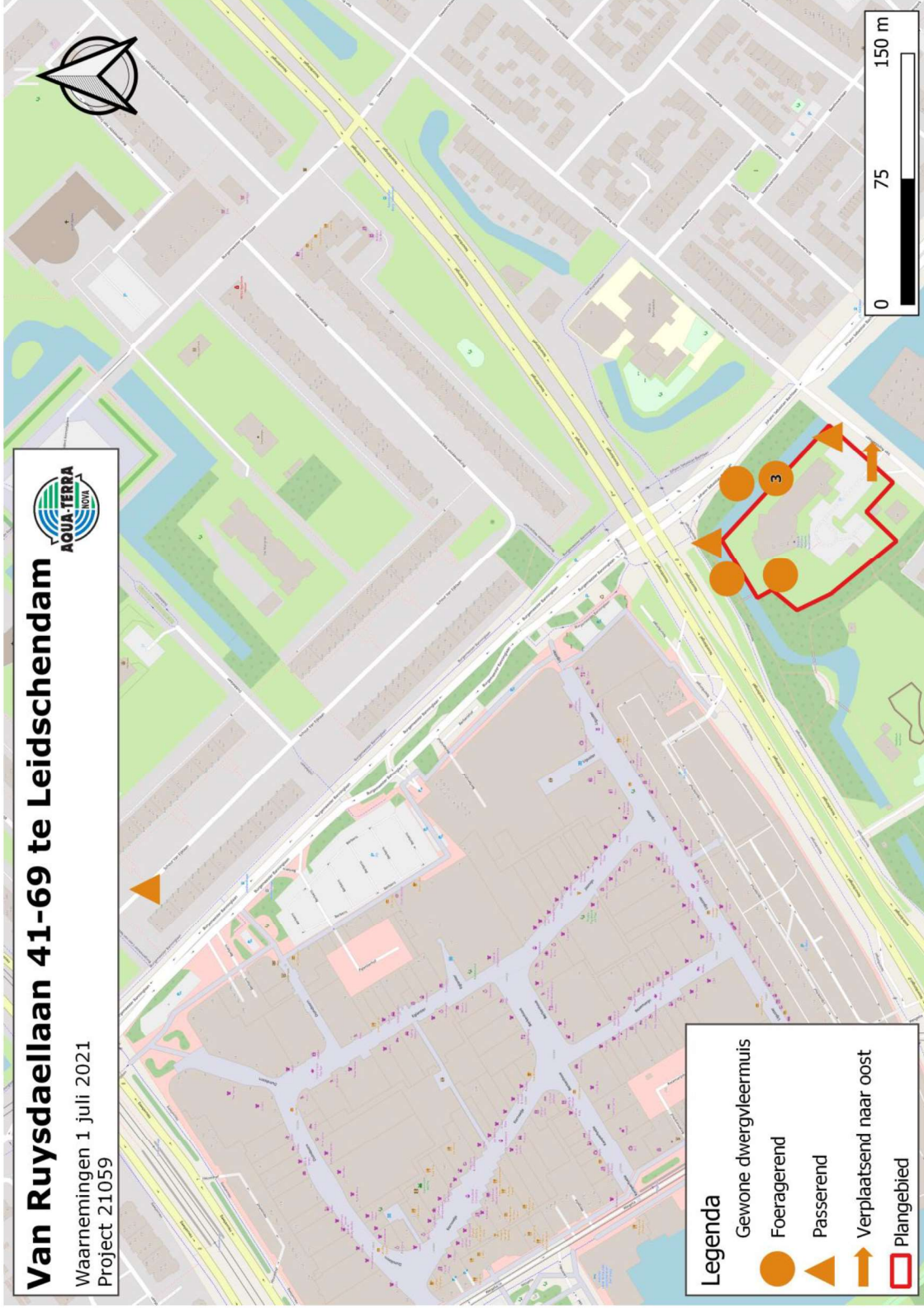
6 REFERENTIES

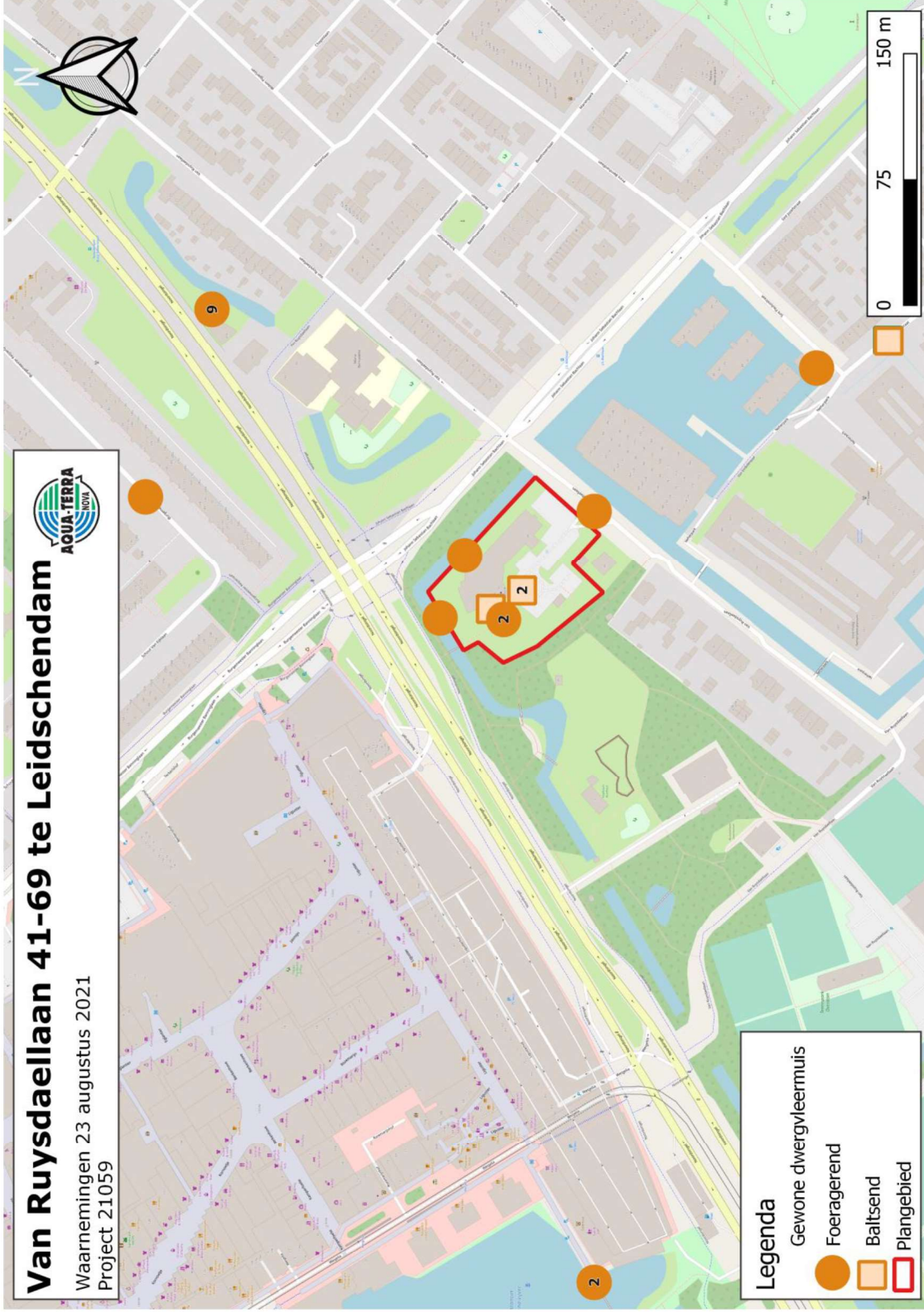
1. Ministerie van Economische zaken. *Wet natuurbescherming*. (2016).
2. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument gewone dwergvleermuis*. (2017).
3. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument Rosse vleermuis*. (2017).
4. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument ruige dwergvleermuis*. (2017).
5. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument Watervleermuis*. (2017).
6. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument gewone grootoorvleermuis*. (2017).
7. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging. *Vleermuisprotocol 2017*. (2017).
8. [REDACTED] *Met vleermuizen overweg*. (2004).

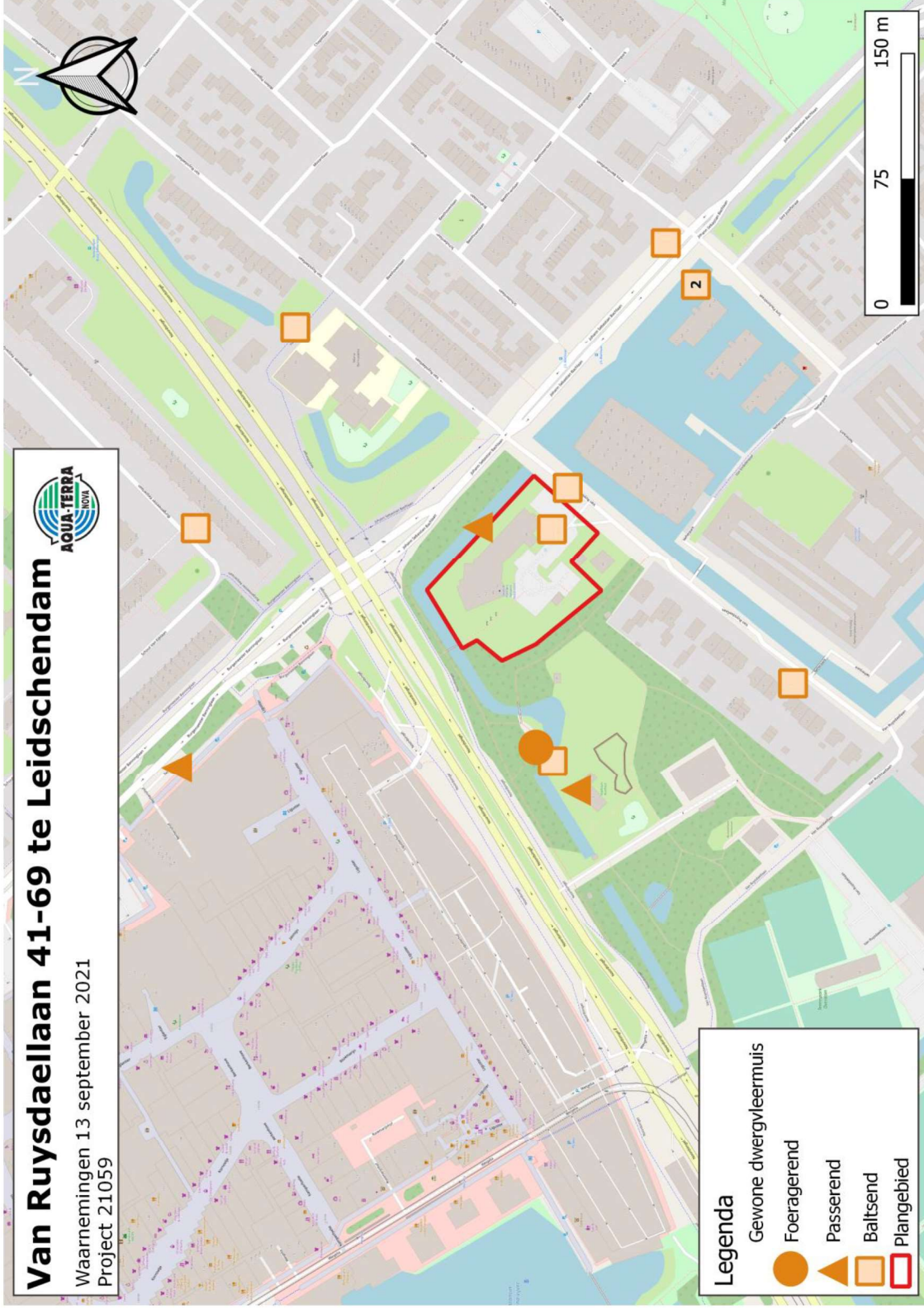
BIJLAGE 1 OVERZICHTSKAARTEN PER INVENTARISATIE

BIJLAGE 2 OVERZICHTSTABEL PER SOORTGROEP

Datum	Tijd	Focus	Weer	Onderzoekers
3-6-'21	03:20-05:26 uur <i>Zon op 05:26 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	15°C, droog, bewolkt, 1 Bft W	
3-6-'21	21:47-23:56 uur <i>Zon onder 21:56 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	17°C, droog, bewolkt, 2 Bft ZW	
1-7-'21	03:26-05:35 uur <i>Zon op 05:26 uur</i>	Extra bezoek laatvlieger	12°C, droog met af en toe miesregen, bewolkt, 2 Bft W	
23-8-'21	21:49-23:50 uur <i>Zon onder 20:49 uur</i>	Paar- en (massa)winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	17°C, droog, 1/8 bewolkt, 3 Bft NO	
13-9-'21	22:20-00:22 uur <i>Zon onder 20:02 uur</i>	Paar- en (massa)winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	14°C, droog, 1/8 bewolkt, 2 Bft NO	

Datum	Tijd	Soort	Aantal	Activiteit	Opmerkingen
2021-06-03	03:24:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Foeragerend	
2021-06-03	03:40:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	03:45:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	richting onbekend, kort gehoord
2021-06-03	03:58:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	04:13:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Foeragerend	
2021-06-03	04:19:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	04:22:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	04:29:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	richting westen
2021-06-03	04:33:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	richting onbekend
2021-06-03	04:36:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	richting oosten zonder sonargeluid
2021-06-03	04:45:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Overvliegend	richting het zuiden
2021-06-03	04:53:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	richting oosten
2021-06-03	05:14:00	Gewone Dwergvleermuis	3	Overvliegend	richting westen over dak van gebouw heen, geen sonargeluid
2021-06-03	03:43:00	Egel	1	Onbekend	
2021-06-03	04:06:00	Zwaan spec.	1	Foeragerend	

2021-06-03	04:40:00	Egel	1	Verplaatsend naar noord	
2021-06-03	22:36:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Overvliegend	in een rondje naast gebouw vanaf de bomen en weer terug
2021-06-03	22:43:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Uitvliegend	richting oosten
2021-06-03	22:44:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	22:46:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	richting westen
2021-06-03	22:52:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Uitvliegend	richting oosten
2021-06-03	22:57:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Uitvliegend	richting oosten. Boven het bovenste linker raam
2021-06-03	23:27:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	23:30:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-06-03	23:36:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	
2021-06-03	23:42:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Roepend	sociale roepjes gehoord. vertraagd afgespeeld duidelijk gewone dwergvleermuis
2021-06-03	23:52:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Zwermend	verplaatsend west langs de gevel. op 1 locatie duidelijk aantikkend gezien met warmtecamera, geen sonar geluid
2021-06-03	22:30:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Invliegend	Kort zwermend en toen invliegend.
2021-06-03	22:48:00	Gewone Dwergvleermuis	5	Foeragerend	Boven watergang. Met warmte camera
2021-06-03	23:12:00	Gewone Dwergvleermuis	15	Foeragerend	Minstens 15 foeragerend met warmte camera.
2021-06-03	23:17:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Verplaatsend naar west	
2021-06-03	23:34:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	Plopperig geluid. Opname gemaakt.
2021-07-01	03:44:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Verplaatsend naar oost	
2021-07-01	04:47:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	
2021-07-01	04:50:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-07-01	05:02:00	Gewone Dwergvleermuis	3	Foeragerend	Boven water
2021-07-01	05:10:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-07-01	04:13:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	
2021-07-01	04:38:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	
2021-07-01	04:42:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-07-01	04:48:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-07-01	05:11:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	

2021-08-23	22:41:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Foeragerend	
2021-08-23	22:45:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-08-23	22:48:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-08-23	23:04:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-08-23	23:06:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Foeragerend	
2021-08-23	23:10:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-08-23	23:13:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-08-23	23:39:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Foeragerend	
2021-08-23	22:08:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-08-23	22:11:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	Heen en weer langs watergang
2021-08-23	22:17:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	Sporadisch
2021-08-23	22:26:00	Gewone Dwergvleermuis	9	Foeragerend	Beschutte groenstrook met wilde achtertuinen en veel oeverplanten
2021-08-23	22:32:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-08-23	22:44:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	Roepend. Niet duidelijk op 1 plek maar kwam regelmatig terug
2021-08-23	23:58:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Baltsend	Vlogen hoog boven de boom en het gebouw, achter elkaar aan het aanvliegen met baltsroep. Vlak bij de zomerverblijfplaats.
2021-08-23	22:43:00	Egel	1	Foeragerend	
2021-09-13	22:28:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	22:45:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-09-13	22:50:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-09-13	22:58:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	23:10:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Foeragerend	
2021-09-13	23:15:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	23:23:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Overvliegend	
2021-09-13	23:54:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	22:26:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	Richting onbekend
2021-09-13	22:38:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Passerend	Richting onbekend
2021-09-13	22:55:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	23:01:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	

2021-09-13	23:27:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	Klinkt verder weg
2021-09-13	23:40:00	Gewone Dwergvleermuis	1	Baltsend	
2021-09-13	23:56:00	Gewone Dwergvleermuis	2	Baltsend	
2021-09-13	23:02:00	Knobbelzwaan	1	Foeragerend	
2021-09-13	23:52:00	Bruine Kikker	1	Aanwezig	

